

I. EDITORIAL

NOȚIUNEA DE „JUDECARE ÎN LIPSĂ”, ÎN ÎNȚELESUL CĂII DE ATAC A REDESCHIDERII PROCESULUI PENAL ÎN CAZUL JUDECĂRII ÎN LIPSA PERSOANEI CONDAMNATE

Jud. Teodor-Viorel GHEORGHE

Intenție

Vom prezenta instituția căii extraordinare de atac a redeschiderii procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate, strict din perspectiva analizării sensului noțiunii de „judecare în lipsă”, și vom pune în evidență faptul că acestei sintagme i se dau sensuri diferite în dreptul nostru intern și în dreptul european, desigur, cu consecințe la fel de diferite, pe care le vom prezenta în final.

Potrivit art. 466 alin. (1) și (2) Cod procedură penală, „(1) *Persoana condamnată definitiv care a fost judecată în lipsă poate solicita redeschiderea procesului penal în termen de o lună din ziua în care a luat cunoștință, prin orice notificare oficială, că s-a desfășurat un proces penal împotriva sa.* (2) *Este considerată judecată în lipsă persoana condamnată care nu a fost citată la proces și nu a luat cunoștință în niciun alt mod oficial despre acesta (...)*”.

Textul este mai lung și cuprinde și alte ipoteze, însă nu ne preocupăm de aceste alte ipoteze, anume de cele care reglementează cazurile în care persoana nu este considerată judecată în lipsă¹: vom reține *apriori*, pentru demonstrația noastră, că aceste cazuri nu au incidență și deci nu se pune problema examinării lor:

Așadar, se cere analizat: ce se înțelege prin sintagma, „nu a fost citată la proces”, și ce se înțelege prin sintagma, „nu a avut cunoștință în niciun alt mod oficial despre proces”?

---

¹ Nu se consideră judecată în lipsă persoana condamnată care și-a desemnat un apărător ales ori un mandatar, dacă aceștia s-au prezentat oricând în cursul procesului, și nici persoana care, după comunicarea, potrivit legii, a sentinței de condamnare, nu a declarat apel, a renunțat la declararea lui ori și-a retras apelul.

Situația jurisprudențială actuală

Într-o opinie, pe care am apreciat-o ca majoritară, dat fiind că este susținută atât în doctrina frecvent citată - N. Volonciu, A.S. Uzlău (coord.), *Codul de procedură penală comentat*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2017²; M. Udriou (coord.), *Codul de procedură penală, comentariu pe articole*, ed. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2017³; I. Neagu, M. Damaschin, *Tratat de procedură penală, partea specială*, ed. a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2018⁴, cât și în practica judiciară, (C.A. București, C.A. Timișoara, C.A. Târgu Mureș, C.A. Cluj, C.A. Iași, C.A. Galați, C.A. Oradea, C.A. Constanța), suspectul sau inculpatul prezent personal în fața organului de urmărire penală în cursul urmăririi penale, care deci a luat cunoștință despre desfășurarea unei urmăririi penale împotriva sa, este considerat că a avut cunoștință despre proces, și în consecință este respinsă cererea sa de redeschidere a procesului

² TUDOR, G., în VOLONCIU, N., UZLĂU, A.S.(coord.), *Codul de procedură penală comentat*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2017, pp. 1339-1340: „În acest sens, în jurisprudența anterioară, ale cărei considerente apreciem că se mențin, s-a arătat că prima instanță, sesizată cu cererea condamnatului, a apreciat în mod corect că nu se impune rejudecarea cauzei, întrucât condamnatul avea cunoștință de procesul penal - aflat în faza urmăririi penale - pornit împotriva sa și a dat declarații în cauză, după care s-a sustras de la judecată, părăsind țara. Ca atare, condamnatul a avut posibilitatea să își exercite dreptul la apărare și a fost reprezentat pe tot parcursul procesului penal de un apărător desemnat din oficiu, însă a înțeles să nu participe la judecată. Și față de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în materia art. 6 parag. 1 coroborat cu art. 6 parag. 3 lit. c) din Convenție, instanțele trebuie să respingă o cerere de rejudecare formulată de persoanele care au renunțat, în mod neechivoc, la dreptul de a fi prezente în instanță și de a se apăra (de pildă, s-au sustras procedurilor, au fugit din țară în cursul procesului penal etc.), având însă obligația de a rejudeca procesul în celelalte cazuri în care condamnatul a fost judecat în lipsă”.

³ CONSTANTINESCU, în UDROIU, M.(coord.), *Codul de procedură penală, comentariu pe articole*, ed. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2017, pp. 1818, 1822-1825: „În cazul în care condamnatul a fost audiat în faza de urmărire penală, sub calitatea de suspect, inculpat sau învinuit, s-a arătat că acesta a luat cunoștință de obligația de a anunța orice schimbare de domiciliu. În aceste condiții, nu s-a putut reține faptul că petentul nu a avut cunoștință de procesul penal demarat împotriva sa, în condițiile în care a fost citat la domiciliul indicat, pasivitatea sa neputând constitui temei al redeschiderii procesului penal (C.A. București, secția I, dec 819/24 06 2014, C.A. Timișoara, dec 233/23 02 2015). Practica judiciară s-a cristalizat în sensul arătat în paragraful anterior la nivelul mai multor curți de apel, și astfel putem reține că există o opinie majoritară în acest sens (C.A. Târgu Mureș, C.A. Cluj, C.A. Iași, C.A. Galați, C.A. Oradea). Apreciam că soluția este conformă cu art. 6 din Convenție, întrucât prin acțiunile sale suspectul sau inculpatul a determinat situația în care nu a putut fi informat despre desfășurarea urmăririi penale și care l-a împiedicat, de asemenea, să participe la procesul penal (*mutatis mutandis*, CtEDO, Demebukov c Bulgariei, hot din 28 02 2008, parag. 57)”.

⁴ NEAGU, I., DAMASCHIN, M., *Tratat de procedură penală, partea specială*, ed. a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2018, p.454, p. 459: „(...) Nu este considerat ca fiind judecat în lipsă inculpatul care nu a luat cunoștință în niciun mod oficial despre desfășurarea procesului penal, fiind plecat din țară, în condițiile în care procedura de citare a acestuia a fost îndeplinită conform legii atât cu ocazia judecării în primă instanță, cât și în apel (Tribunalul Timiș, sent. pen. nr. 30/2016)”. „Cererea de redeschidere a procesului penal va fi respinsă ca inadmisibilă dacă instanța constată că petentul nu este o persoană dintre cele prevăzute la art. 466 alin. (2), având în vedere faptul că acesta a fost citat la proces, inclusiv la ultimul termen de judecată”.

penal, chiar dacă a invocat și demonstrat faptul că a lipsit pe întreaga perioadă a judecății, că nu mai locuia la adresa la care a fost citat, că nu a fost reprezentat de avocat ales de el, că nu a primit personal nici o citație în cursul judecății sau că nu a solicitat judecarea cauzei în lipsa sa.

În acest sens, un argument al acestei opinii majoritare este cel privind definiția procesului penal, tradițional menținută din codul anterior („procesul penal se desfășoară în cursul urmăririi penale și în cursul judecății...”), dar și dedusă din prevederile actuale, spre exemplu din art. 3: în procesul penal se exercită funcția de urmărire penală (...) și funcția de judecată; din acestea rezultă că urmărirea penală face parte din procesul penal, și deci, în accepțiunea art. 466, dacă inculpatul a fost citat la urmărirea penală sau a aflat într-un alt mod oficial despre urmărirea penală, înseamnă că a fost citat în proces sau a cunoscut oficial despre proces, și astfel se ajunge la concluzia că nu ar fi întrunite condițiile pentru admisibilitatea cererii de redeschidere a procesului penal.

Trebuie remarcat, în acest punct al prezentării, că deși în primul alineat al art. 466 se stipulează, corect, că beneficiază de redeschiderea procesului penal persoana care a fost judecată în lipsă, alin. (2) vine și tulbură claritatea prevederii prin aceea că definește judecata în lipsă ca fiind aceea în care condamnatul nu a fost citat la proces (iar nu la judecată).

În același timp, citarea în proces se realizează prin aplicarea regulilor cuprinse în partea generală a codului, titlul VI, „Acte procesuale și procedurale comune”. Între acestea, se prevede regula că, dacă în cursul judecății, persoana citată, respectiv inculpatul ulterior condamnat în lipsă, nu a fost găsită, citația se lasă unei persoane care locuiește cu inculpatul (la adresa respectivă), iar în lipsa oricărei persoane se afișează pe ușa locuinței o înștiințare. Așadar, se consideră că citarea este legal îndeplinită în aceste condiții, invocându-se deci, că nu este îndeplinită o condiție esențială pentru admiterea redeschiderii procesului penal (anume, să nu fi fost citat legal).

La acestea se adaugă și regula înscrisă în art. 107 și 108 Cod procedură penală, conform căreia inculpatul este întrebat, la începutul primei audieri (pe care o presupunem a fi în cursul urmăririi penale), despre adresa la care dorește să-i fie comunicate actele de procedură și, totodată, este atenționat, între altele, despre obligația de a comunica în scris orice schimbare a adresei, sub consecința că în cazul neîndeplinirii acestei obligații, citațiile și orice acte comunicate la prima adresă rămân valabile și se consideră că le-a luat la cunoștință. Astfel, se apreciază în jurisprudență că, din moment ce inculpatul a fost încunoștințat în cursul urmăririi penale despre această obligație, în lipsa unei comunicări din partea sa privind schimbarea adresei se consideră că a fost încunoștințat despre termenele de judecată prin citațiile trimise la prima adresă, excluzându-se și din acest punct de vedere îndeplinirea condiției privind lipsa citării sau lipsa încunoștințării în alt mod oficial despre proces.

Pentru toate acestea, se motivează că soluția respingerii cererii de redeschidere a procesului este conformă cu art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, întrucât suspectul sau inculpatul a determinat, prin culpa sa procesuală, situația în care nu a putut fi informat despre desfășurarea procesului penal și care a determinat, de asemenea, neparticiparea sa la procesul penal.

Incompatibilitatea cu dreptul european

Dacă instituția redeschiderii procesului penal ar avea legătură numai cu rapoartele juridice interne, s-ar putea motiva că restricționarea condițiilor privind admisibilitatea acestei căi de atac constituie voința legiuitorului, iar aceasta este validată de Constituție, cât timp căile de atac se exercită, potrivit art. 129 din legea fundamentală, „în condițiile legii”. Însă, problematica redeschiderii procesului penal se întâlnește în mod frecvent în situația condamnaților pentru care se emite un mandat european de arestare spre a fi aduși în țară dintr-un stat al Uniunii Europene, să execute pedeapsa. În aceste situații, dreptul intern vine în conjuncție cu dreptul european, deoarece sunt mai multe instrumente juridice de cooperare europeană care reglementează în această materie.

Menționăm, în acest sens, fragmente din următoarele prevederi relevante:

1. *Decizia-cadru 2002/584/JAI privind mandatul european de arestare*⁵, care, în referire la noțiunea de judecare în lipsă, stipulează că „1: atunci când mandatul european de arestare a fost emis în scopul executării unei pedepse (...) pronunțate printr-o decizie dată în absența uneia dintre părți și în cazul în care persoana în cauză *nu a fost citată personal* (s.n.) și nici informată în alt mod despre *data și locul audierii care a dus la decizia dată în absență* (s.n.), predarea poate fi supusă condiției ca autoritatea judiciară emitentă să dea asigurări considerate suficiente pentru a garanta persoanei care face obiectul mandatului european de arestare că va avea posibilitatea să *solicite* (s.n.) o nouă procedură de judecată în statul membru emitent și să fie prezentă la judecată”.

Facem precizarea că acest text trebuie înțeles în sensul că rejudecarea depinde numai de voința condamnatului de a solicita o nouă procedură de judecată, rezultând implicit că toate celelalte condiții sunt îndeplinite. Altfel, autoritatea străină nici nu ar pune în executare mandatul european de arestare, dacă rejudecarea ar depinde de o condiție incertă, ce s-ar clarifica abia după aducerea în țară a condamnatului.

---

⁵ Decizia-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI), Jurnalul Oficial al Comunităților Europene, nr L190/1 din 18 iulie 2002, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002F0584&from=RO>, vizitat la 22 ianuarie 2023.

2. **Decizia-cadru 2009/299/JAI**⁶: „Autoritatea judiciară de executare poate refuza (...) executarea mandatului european de arestare emis în scopul executării unei pedepse (...) în cazul în care persoana nu a fost prezentă în persoană la procesul în urma căruia a fost pronunțată decizia, cu excepția cazului în care (...) a fost citată *personal* (s.n.) și, prin urmare, informată cu privire la data și locul stabilite pentru procesul în urma căruia a fost pronunțată decizia, *fie a primit efectiv* (s.n.), prin alte mijloace, *o informare oficială* (s.n.) cu privire la data și locul stabilite pentru respectivul proces, în așa fel încât s-a stabilit *fără echivoc* (s.n.) faptul că persoana în cauză *a avut cunoștință* (s.n.) de procesul stabilit”.

3. **Directiva UE nr 2016/343**⁷ are prevederi similare celor de mai sus, ceea ce este și firesc, dată fiind cerința logică a unității de sens și principiul dreptului Uniunii.

Observăm că, spre deosebire de dreptul intern, aceste prevederi europene pun accentul pe alte noțiuni decât cele utilizate de Codul de procedură penală, respectiv pe noțiuni foarte clare, precum: citarea *personală*, primirea *efectivă* a unei informări oficiale, stabilirea *fără echivoc* a încunoștințării despre proces. Este evident că toate aceste sintagme și expresii exclud situația admisă în dreptul român a citării prin afișare sau chiar prin primirea citației de o altă persoană, exclud folosirea prezumției de citare din dreptul intern bazată pe faptul că inculpatul nu a comunicat schimbarea adresei procesuale, situații care sunt invocate de instanțele române ca impedimente la admiterea cererii de judecare.

Mai mult, prevederile europene impun expres ca inculpatul să fie încunoștințat nu numai despre faza judecării în general, ci în mod precis despre ședința de judecată în care se desfășoară dezbaterile pe fond („data și locul stabilite pentru procesul în urma căruia a fost pronunțată decizia”).

La acestea se adaugă și sensul diferit pe care îl dă dreptul european noțiunii de „proces”. În dreptul european, în jurisprudența CEDO și în dreptul multor altor state, termenul „proces” desemnează doar procedura de judecată desfășurată în fața instanței de judecată, iar nu și procedura de urmărire penală, cum îl definim noi.

---

⁶ Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009 de modificare a Deciziilor-cadru 2002/584/JAI, 2005/214/JAI, 2006/783/JAI, 2008/909/JAI și 2008/947/JAI, de consolidare a drepturilor procedurale ale persoanelor și de încurajare a aplicării principiului recunoașterii reciproce cu privire la deciziile pronunțate în absența persoanei în cauză de la proces, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, nr. L81/24 din 27 martie 2009, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009F0299&from=RO>, vizitat la 22 ianuarie 2023.

⁷ Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, nr. L 65/1 din 11 martie 2016, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0343&from=RO>, vizitat la 22 ianuarie 2023.

Formulările relevante în acest sens sunt următoarele:

„Din motive practice, *data stabilită pentru proces* (s.n.) poate fi exprimată inițial sub forma *mai multor date posibile într-un interval redus de timp* (s.n.)”⁸ (semnifică data sau perioada dezbaterilor, după terminarea cercetării judecătorești);

„Dreptul de a fi prezent *la proces* (s.n.) poate fi exercitat numai în cazul în care *se desfășoară una sau mai multe ședințe* (s.n.)”⁹ (deci prezența la proces înseamnă prezența la ședințe, adică la judecată, iar nu prezența în faza urmăririi penale);

„(...) a fost citată personal (...) cu privire la *data și locul stabilite pentru procesul* (s.n.) în urma căruia a fost pronunțată decizia”¹⁰ (arată că procesul are o durată definită printr-o dată anume și un loc de desfășurare definit printr-un loc anume, acestea fiind incompatibile cu urmărirea penală, ce se desfășoară în timp mai îndelungat, nespecific, nestabilit pe date precis comunicate, în diferite locuri în care se fac cercetările, etc.);

„Informarea persoanei suspectate sau acuzate cu privire la proces ar trebui înțeleasă în sensul citării acesteia *în persoană* (s.n.) sau a informării oficiale a acesteia în alt mod asupra *datei și locului în care urmează să se desfășoare procesul* (s.n.), astfel încât să fie în măsură să aibă cunoștință despre proces”¹¹ (citarea personală exclude citarea prin afișare, citarea prin primirea citației de către o altă persoană, precum și prezumția de primire a citației constând în aceea că persoana a fost citată la adresa declarată în cursul urmăririi penale, la care nu mai locuiește);

„(...) a primit efectiv, o informare oficială cu privire la *data și locul stabilite pentru respectivul proces* (s.n.)” (aceleași comentarii).

Or, în condițiile în care instituția redeschiderii procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate se inspiră, în conținut, din dispozițiile dreptului european, în dorința de a fi compatibilă cu acesta, în opinia noastră, legiuitorul român a transpus greșit termenul de „proces” fără a-l explica din perspectiva noțiunii autonome europene. Astfel, acesta a fost înțeles în dreptul român în coroborare cu definiția internă a procesului penal - urmărirea penală plus judecata -, și astfel s-a ajuns la o diferențiere evidentă între condițiile stabilite de dreptul european pentru rejudecarea unei persoane condamnate în lipsă, comparativ cu cele similare din dreptul român, acestea din urmă, în practica judiciară, aproape excluzând aplicabilitatea acestei căi extraordinare de atac, dat fiind că, de regulă, suspectul sau inculpatul ajung în fața organului de urmărire penală, și numai ulterior, până la judecată, își schimbă locuința ori pleacă în străinătate. Este de menționat, cu privire la acest ultim aspect, că jurisprudența ce face referire la faptul că inculpatul „a fugit din țară”, „s-a sustras de la judecată, părăsind țara”, sau alte formulări similare, în realitate își întemeiază această

⁸ Pct. 9 din preambulul Deciziei-cadru 2009/299/JAI.

⁹ Pct. 41 din preambulul Directivei (UE) 2016/343.

¹⁰ Art. 2 pct. 1 din Decizia-cadru 2009/299/JAI.

¹¹ Pct. 36 din preambulul Directivei (UE) 2016/343.

apreciere pe simplul fapt al părăsirii țării, fără a proba și scopul plecării din țară. Or, prin aceasta nu se poate face dovada certă a împrejurării că inculpatul a cunoscut faza judecății și că în mod voit s-a sustras acesteia; este suficientă indicarea împrejurării că plecarea s-a datorat unui alt motiv pertinent (muncă în străinătate, tratament medical, plecat la rude) pentru a se ajunge la concluzia că nu este îndeplinită condiția demonstrării *fără echivoc* a intenției de sustragere, ce ar implica faptul că inculpatul cunoștea data și locul judecății. Aceasta, cu atât mai mult cu cât, în majoritatea cauzelor având ca obiect redeschiderea procesului penal, trimiterea în judecată se realizează după un timp îndelungat de la săvârșirea faptei și chiar de la audierea inculpatului în cursul urmăririi penale, respectiv, ulterior plecării acestuia din țară.

Alte argumente, extrase din Codul de procedură penală, conform cărora prezența suspectului/inculpatului în fața organului de urmărire penală și cunoașterea despre existența fazei urmăririi penale nu echivalează cu citarea în proces și/sau cu luarea la cunoștință în mod oficial despre acesta, sunt următoarele:

- chiar dacă inculpatul a fost prezent la urmărirea penală, el este obligatoriu citat în camera preliminară;

- chiar dacă inculpatul a fost citat personal sau a primit termen în cunoștință în camera preliminară, ori a fost prezent, el este obligatoriu citat în cursul judecății, până se constată, conform prevederilor legale, că a luat termen în cunoștință într-una dintre modalități (prezent personal la termen, a primit personal citația, are avocat ales, a solicitat judecarea cauzei în lipsă);

- chiar dacă inculpatul a fost prezent/are termen în cunoștință la judecata în fond, el este obligatoriu citat la judecata în apel.

Neefectuarea acestor proceduri de citare indicate succesiv mai sus atrage desființarea cu rejudecare a fazei procesuale în care au fost omise.

Or, dacă prezența inculpatului într-o fază sau etapă procesuală anterioară ar echivala cu faptul că acesta cunoaște despre fazele/etapele procesuale ulterioare, citarea obligatorie în aceste faze ulterioare și sancțiunea nulității actelor efectuate în lipsa citării nu ar mai fi justificate. Prin cunoașterea unei faze procesuale, inculpatul nu este prezumat a cunoaște și fazele procesuale următoare. Astfel, prin cunoașterea fazei urmăririi penale, nu se prezumă că inculpatul cunoaște și faza judecății. Aceasta, cu atât mai mult cu cât faza urmăririi penale se poate finaliza și printr-o soluție care să pună capăt definitiv procesului penal (netrimiteri în judecată).

Pe cale de similitudine, și în procedura redeschiderii procesului penal ar trebui să se aprecieze în aceeași logică, respectiv că suspectul/inculpatul care a cunoscut faza urmăririi penale nu este prezumat că a cunoscut și faza judecății și că a fost înștiințat oficial despre această fază.

Concluzii

Avem, aşadar, o situaţie în care dreptul procesual penal român nu este compatibil cu dreptul european şi cu jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului, iar incompatibilitatea este într-un sens negativ, respectiv codul intern limitează drastic, faţă de reglementarea europeană, dreptul la o nouă judecată a persoanei condamnate în lipsă, prin aceasta fiind contrar art. 20 din Constituţia României privind prevalenţa dispoziţiilor mai favorabile în materia drepturilor omului, dar şi contrar art. 6 alin 1 din Convenţie în dimensiunea asigurării procesului echitabil.

În plus, pe planul colaborării de bună-credinţă între organele judiciare române şi cele din alte state ale Uniunii, se mai produce, sau se mai poate produce, un alt efect negativ, în contextul procedurilor de executare a mandatului european de arestare. Statul străin de executare solicită statului român - în speţă, judecătorului delegat cu executarea pedepselor - să comunice condiţiile în care s-a desfăşurat judecata condamnatului ce face obiectul mandatului, respectiv, între altele, dacă acesta a fost judecat în lipsă, dacă a fost citat pe durata procesului, dacă se garantează o nouă procedură de judecată. Conform jurisprudenţei expuse mai sus, magistratul român comunică faptul că persoana a fost citată, şi/sau că poate beneficia de o nouă procedură de judecată. Dar magistratul român comunică acest aspect în interpretarea sa, potrivit dreptului intern, fără a o explicita, anume că citarea prin afişare este considerată aducere la cunoştinţă valabilă despre data şi locul judecăţii, sau că redeschiderea procesului va fi admisă, dar (nu spune că) numai în condiţiile legii române. Însă, autorităţile străine nu cunosc această diferenţă de abordare a problemei, şi aceştia, pe baza legislaţiei europene pe care o prezumă a fi aplicabilă la fel şi în România, înţeleg din comunicarea judecătorului român că inculpatul a fost citat personal pentru termenul la care s-a dezbătut cauza pe fond, şi că, în orice caz, în lipsa acestei situaţii, cu siguranţă condamnatul va fi rejudecat.

În realitate, însă, nu se întâmplă aşa, cererea de redeschidere a procesului penal fiind respinsă în temeiul jurisprudenţei prezentate în preambul; prin aceasta, poate fi afectată încrederea autorităţilor judiciare din statele Uniunii în veridicitatea comunicărilor făcute de instanţele române, prin care se ajunge la predarea unor persoane condamnate, în condiţiile în care, conform standardelor europene, existau temeuri de respingere a executării mandatului european de arestare (anume, că persoana condamnată a fost efectiv judecată în lipsă, fără a fi citată personal pentru termenul la care a avut loc judecata, şi nici nu va putea beneficia de o nouă judecată). Or, dacă încrederea va fi afectată cu privire la anumite comunicări, ea va fi afectată *in extenso*, pentru că autorităţile străine se vor întreba dacă nu cumva şi în privinţa altor proceduri instanţele române înţeleg sau aplică greşit legislaţia comunitară. Şi se vor putea îndoi de orice le comunică magistraţii

români, refuzând cererile adresate, ceea ce ar putea produce consecințe importante, pentru că autoritățile penale române vor fi lipsite în fapt, prin aceasta, de unele instrumente de punere în executare a hotărârilor penale, pentru că măsurile coercitive penale vor deveni ineficiente iar condamnații care se refugiază în străinătate nu vor mai putea fi supuși executării hotărârii de condamnare, etc.

Față de cele prezentate, opinia noastră este următoarea:

Întrucât același text - art. 466 alin. (2) Cod procedură penală - nu poate fi interpretat diferit, după cum în cauză există sau nu un element de extraneitate (în prima situație, prin luarea în considerare a normativelor europene, în a doua, prin aplicarea exclusivă a Codului de procedură penală român) se impune concluzia că acest text trebuie interpretat unitar în orice situație, în sensul compatibilizat cu prevederile Uniunii Europene. În caz contrar, ar însemna că România nu respectă și nu aplică aceste acte normative cu caracter obligatoriu și prioritar față de legea internă, care, de altfel, sunt raționale și urmăresc în esență evitarea unei erori judiciare și unei condamnări nefondate provenite din faptul că acuzatul nu și-a putut prezenta efectiv apărările în cauză¹².

În raport de prevederile mai stricte ale normativelor europene, care impun expres ca inculpatul să fie încunoștințat nu numai despre faza judecății în general, ci în mod precis despre ședința de judecată în care se desfășoară dezbaterile pe fond („data și locul stabilite pentru procesul în urma căruia va fi pronunțată decizia”), o practică preventivă în sensul conformării la aceste dispoziții ar fi aceea de a se dispune citarea expresă, cu aceste mențiuni, a inculpatului pentru termenul de judecată la care se vor desfășura respectivele dezbateri (în ipoteza în care acesta nu a luat cunoștință într-o altă modalitate despre acest termen (prezent personal la termenul anterior, avocat ales, solicitarea judecării cauzei în lipsă etc.).

În situația în care practica judiciară majoritară pare a nu fi în acest sens, și nici nu se prefigurează pronunțarea unei hotărâri obligatorii a Curții Constituționale sau a Înaltei Curți de Casație și Justiție în materie, soluția ar fi aceea de îmbunătățire legislativă a textului, astfel încât să nu mai suscite interpretări limitative ale dreptului de rejudecare.

Referințe bibliografice:

1. Decizia-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (2002/584/JAI), Jurnalul Oficial al Comunităților Europene, nr L190/1 din 18 iulie 2002, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002F0584&from=RO>, vizitat la 22 ianuarie 2023.

---

¹² GHEORGHE, T.V., *Aflarea adevărului, principii fundamentale al procesului penal*, Ed. Hamangiu, București, 2021, p. 469.

2. Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009 de modificare a Deciziilor-cadru 2002/584/JAI, 2005/214/JAI, 2006/783/JAI, 2008/909/JAI și 2008/947/JAI, de consolidare a drepturilor procedurale ale persoanelor și de încurajare a aplicării principiului recunoașterii reciproce cu privire la deciziile pronunțate în absența persoanei în cauză de la proces, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, nr. L81/24 din 27 martie 2009, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009F0299&from=RO>, vizitat la 22 ianuarie 2023.

3. Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, nr. L 65/1 din 11 martie 2016, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0343&from=RO>, vizitat la 22 ianuarie 2023.

4. GHEORGHE, T.V., *Aflarea adevărului, principiu fundamental al procesului penal*, Ed. Hamangiu, București, 2021.

5. NEAGU, I., DAMASCHIN, M., *Tratat de procedură penală, partea specială*, ed. a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2018.

6. UDROIU, M.(coord.), *Codul de procedură penală, comentariu pe articole*, ed. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2017.

7. VOLONCIU, N., UZLĂU, A.S. (coord.), *Codul de procedură penală comentat*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2017.